

Ár 2011, föstudaginn 16. desember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Áslaug Árnadóttir, formaður, Jóhann Tómas Sigurðsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Oddur Ólason og Jón Magnússon.

Fyrir er tekið **mál nr. 57/2011**:

M
gegn
Fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 29. ágúst 2011, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 28. ágúst 2011. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 29. ágúst 2011 var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust þann 23. september 2011. Var bréfið sent sóknaraðila með bréfi nefndarinnar, dagsettu 23. september 2011, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust frá sóknaraðila með bréfi dagsettu þann 4. október 2011.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 21. október, 30. nóvember og 2., 9. og 16. desember 2011.

II.

Málsatvik.

Þann 31. júlí 2006 var rekstrarleigusamningur nr. X gerður vegna bifreiðarinnar Y. Leigutaki var A og leigusali B. Seljandi var C. Þann 14. júní 2011 samþykkti Fjármálaeftirlitið samruna B við F á grundvelli 1. mgr. 106. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki og hefur F tekið við öllum réttindum og skyldum B, þar með talið samkvæmt umræddum samningi.

Leigumunur samkvæmt samningnum var bifreiðin Y. Fyrsti gjalddagi leigugreiðslna var 15. ágúst 2006 og lokagjalddagi var 15. ágúst 2009. Leigan var greidd mánaðarlega fyrirfram og var ákveðin kr. 52.169. Fjárhæð leigunnar tók breytingum í samræmi við myntkörfu SP5, en hlutföll mynta voru CHF 20%, JPY 15%, EUR 40% og USD 25%. Leigugjaldið var gengistryggt og miðað við breytingar á gengi erlendu myntanna í SP5 gagnvart íslensku krónunni á samningstímanum. Á útgáfudegi hvers leigureiknings tóku einstakar leigugreiðslur því breytingum til hækkunar eða lækkunar miðað við gengi hinna erlendu gjaldmiðla. Jafnframt tóku leigugreiðslurnar breytingum miðað við vexti erlendu gjaldmiðlanna á

millibankamarkaði í London (LIBOR). Leigufjárhæðin var alltaf innheimt í íslenskum krónum og við útreikning leigu var miðað við skráð sölugengi Sparisjóðabanka Íslands hf. á viðkomandi gjaldmiðlum eins og það var á hverjum tíma.

Þann 21. febrúar 2008 yfirtók D, rekstrarleigusamninginn og þar með öll réttindi og skyldur A til loka leigusamningsins þann 15. ágúst 2009.

Þann 2. apríl 2008 yfirtók sóknaraðili rekstrarleigusamninginn af D og þar með öll réttindi og skyldur D samkvæmt samningnum. Sóknaraðili greiddi leigugreiðslur til B frá þeim degi og til og með 15. ágúst 2009 þegar leigutíminn rann út en þá var bifreiðinni skilað til B.

Þann 9. júní 2010 óskaði sóknaraðili eftir endurgreiðslu vegna samningsins. Varnaraðili svaraði því til að þau úrræði sem sóknaraðili vísaði til kröfu sinni til stuðnings ættu ekki við um einka- og rekstrarleigusamninga. Hafnaði varnaraðili kröfu sóknaraðila á þeim grundvelli að ekki væri um að ræða höfuðstól sem hægt væri að leiðrétta. Í framhaldinu áttu sóknaraðili og varnaraðili í nokkrum tölvupóstsamskiptum vegna þessa máls.

Þann 22. apríl 2011 óskaði sóknaraðili enn eftir afstöðu varnaraðila til þess hvort samninginn bæri að endurreikna, þar sem fjármögnunarleigusamningar hefðu verið dæmdir ólöglegir. Einnig vísaði sóknaraðili til þess að einkaleigusamningar hefðu verið dæmdir ólöglegir. Varnaraðili hafnaði kröfu sóknaraðila þar sem ekkert hefði breyst að því er sneri að rekstrarleigusamningum.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 28. ágúst 2011.

III.

Umkvörtunarefni.

Í kafla um kröfur í kvörtun til nefndarinnar kemur eftirfarandi texti fram: „*Sjá meðfylgjandi gögn – ég hef ekki reiknað nákvæmlega hver krafan ætti að vera en byggt á samningi aðila hefur verið ofgreitt, dæmist fyrirgreiðslan með ólögmeta gengistryggingu.*“ Með kvörtun sóknaraðila til nefndarinnar fylgdi skjalið kæra til úrskurðarnefndar þar sem fram kemur að sóknaraðili krefjist þess að: „*úrskurðarnefndin úrskurði um hvort umræddur samningur teljist gengistryggt lán eður ei og þar af leiðandi hvort kærandi eigi rétt á sama endurútreikningi og önnur ólögmet gengistryggð lánaform hafa fallið undir til þessa.*“

Sóknaraðili vísar til þess að um gengistryggðan lánasamning hafi verið að ræða. Tilvísanir til LIBOR vaxta, álags og afborgana í íslenskum krónum bendi til þess að um lánasamning hafi verið að ræða. Þá bendir sóknaraðili á að varnaraðili hafi fallist á að svokallaðir fjármögnunarleigusamningar og einkaleigusamningar teljist gengistryggð lán og því með ólögmeta gengistryggingu.

Varnaraðili vísar kröfum sínum til stuðnings til dóma Hæstaréttar Íslands frá sumrinu 2010 og bendir á að Hæstiréttur hafi talið að líta bæri á samningana eftir efni en ekki formi og form umræddra samninga hefði bent til þess að um lánasamning hefði verið að ræða. Auk þess vísar sóknaraðili til dóms sem hann nefnir Mótormax dóm.

Vísar sóknaraðili til laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu og þann vilja Alþingis með breytingu á umræddum lögum í desember 2010 að farið yrði með uppjör ólögmeta gengistryggðra lána með samræmdum hætti.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að öllum kröfum sóknaraðila verði vísað frá nefndinni. Til vara er þess krafist að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Til stuðnings aðalkröfu sinni vísar varnaraðili til e-liðar 4. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Varnaraðili telur að kröfugerð og rökstuðningur sóknaraðila sé svo óskýr að málið sé ekki tækt til úrskurðar. Sóknaraðili færi engin rök fyrir því af hverju líta beri á rekstrarleigusamninginn sem lánasamning og að í honum felist ólögmat gengistrygging. Þar sem ekki liggur fyrir á hvaða lagagrundvelli sóknaraðili byggi kröfu sína telur varnaraðili ekki hægt að mótmæla þeim og gera athugasemdir.

Þá vísar varnaraðili aðalkröfu sinni til stuðnings til b-liðar 4. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Bendir varnaraðili á að í kröfugerð sóknaraðila sé ekki gerð krafa um endurgreiðslu ákveðinnar fjárhæðar heldur gerð krafa um að endurútreikningur fari fram án þess að tilgreina á grundvelli hvaða laga sá útreikningur á að fara fram.

Varakröfu sinni til stuðnings vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili virðist byggja á dómum Hæstaréttar nr. 92/2010 og 153/2010, þar sem Hæstiréttur komst að þeirri niðurstöðu að umræddir samningar væru í raun lánsamningar en ekki leigusamningar og því væri gengistrygging ólögmat. Varnaraðili mótmælir því að rekstrarleigusamningur sóknaraðila sé lánasamningur. Varnaraðili telur að samningurinn sé leigusamningur sem falli ekki undir gildissvið vaxtalaga. Sóknaraðila og varnaraðila hafi því verið á grundvelli samningsfrelsis heimilt að semja þannig að leigugreiðslurnar tækju mið af gengi erlendra gjaldmiðla.

Varnaraðili bendir á að rekstrarleigusamningur sóknaraðila sé í grundvallaratriðum frábrugðinn þeim samningum sem fjallað var um í dómum Hæstaréttar, enda eðlismunur á kaupleigu annars vegar og rekstrarleigu hins vegar. Samkvæmt rekstrarleigusamningnum sé ekki gert ráð fyrir að leigutaki eignist hið leigða við lok samningstímans. Þá sé munur á hvernig fjárhæð leigunnar er afmörkuð en hvergi í rekstrarleigusamningnum komi fram hvert kaupverð bifreiðarinnar var. Þá var í rekstrarleigusamningnum engin innborgun leigutaka á samninginn heldur einungis mánaðarleg afborgun. Þá sé í rekstrarleigusamningnum ekki talað um að samningurinn sé um lán en ekki leigu eins og varðandi kaupleigusamninga.

Þá vísar varnaraðili til þess að samkvæmt 18. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu beri að endurútreikna höfuðstól og vexti lána en þar sem rekstrarleigusamningar séu ekki lánasamningar heldur samningar um mánaðarlegar leigugreiðslur sé enginn höfuðstóll til þess að endurútreikna eins og þegar um kaupleigusamninga sé að ræða.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gengistryggingu í rekstrarleigusamningi nr. X sem sóknaraðili gerði sem leigutaki við varnaraðila sem var leigusali.

Í kvörtun og fylgigögnum hennar kemur fram að sóknaraðili krefjist þess að: *„úrskurðarnefndin úrskurði um hvort umræddur samningur teljist gengistryggt lán eður ei og þar af leiðandi hvort kærandi eigi rétt á sama endurútreikningi og önnur ólögmat gengistryggð lánaform hafa fallið undir til þessa.“*

Varnaraðili krefst frávísunar á grundvelli þess að kröfugerð og rökstuðningur sóknaraðila sé svo óskýr að málið sé ekki tækt til úrskurðar. Þá krefst varnaraðili

frávísunar á grundvelli þess að í kröfu sóknaraðila sé ekki gerð krafa um greiðslu ákveðinnar fjárhæðar.

Fallast má á að krafa sóknaraðila sé ekki svo skýr sem kostur er. Hins vegar má ráða af gögnum málsins að sóknaraðili krefjist þess að rekstrarleigusamningur nr. X gerður vegna bifreiðarinnar Y verði talinn gengistryggt lán og leggi fyrir varnaraðila að endurútreikna lánið í samræmi við ákvæði vaxtalaga.

Verður því að telja kröfur sóknaraðila nægilega skýrar til að málið verði tekið til efnislegrar úrlausnar. Þá liggur fyrir að þrátt fyrir að ekki sé gerð krafa um greiðslu ákveðinnar fjárhæðar hefur sóknaraðili fjárhagslega hagsmuni á því að fá skorið úr álitaefninu sem fyrir liggur. Er frávísunarkröfu varnaraðila því hafnað.

Ágreiningur málsaðila snýr að því hvers eðlis umræddur samningur sé. Sóknaraðili virðist telja að samningurinn sé lánssamningur og því sé óheimilt að binda greiðslur af honum við gengi erlendra gjaldmiðla. Varnaraðili telur samninginn vera leigusamning og að hann falli því utan gildissviðs laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu.

Samningur sá sem um er deilt ber fyrirsögnina „Rekstrarleigusamningur“ og eru skilmálar hans tvíþættir. Annars vegar sérstakir skilmálar í fimm liðum og hins vegar almennir skilmálar í tuttugu og einni grein. Í upphafi samnings kemur fram hver sé leigutaki, hver sé leigusali og hver sé seljandi bifreiðarinnar. Í 1. lið sérstöku skilmálanna er tilgreind tegund, fastanúmer og árgerð bifreiðarinnar sem samningurinn varðaði. Í 2. lið segir að leigutími hefjist við afhendingu og ljúki 15. ágúst 2009. Þá segir að leiga greiðist mánaðarlega fyrirfram og að fyrsti gjalddagi sé 15. ágúst 2006 og að fjöldi gjalddaga sé 36. Einnig kemur fram að samningurinn sé óuppsegjanlegur af hálfu leigutaka. Í 3. lið er kveðið á um leigu. Þar er að finna ákvæði um fjárhæð mánaðarlegrar leigu, 52.169 kr. með vsk. Þá kemur fram að leiga miðist við SP5 og segir svo: Myntkarfan SP5 CHF 20%, EUR 40%, JPY 15% og USD 25%. Einnig segir í ákvæðinu að endanleg fjárhæð í myntkörfunni SP5 ráðist af kaupgengi á útgreiðsludegi samnings. Svo segir: „Aukaleiga á dag er kr. 1.670 með vsk og reiknast frá afhendingardegi til 1. gjalddaga.“ Í 4. lið kemur fram hvað sé innifalið í leigu. Segir þar að hámarksfjöldi ekinna kílómetra á ári sé 20.000 og að verð á hvern ekinn kílómeter umfram hámark sé 7 kr. Svo segir: „Þjónustueftirlit á samningstíma: Olíuskipti, smurning, vélarstilling og annað venjubundið viðhald skv. þjónustubók.“ Loks kemur fram í 4. lið að öllum þjónustubeiðnum og kröfum vegna bifreiðarinnar og þjónustu sem veitt er vegna hennar skuli leigutaki beina til seljanda. Í 5. lið er kveðið á um hjá hvaða váttryggingafélagi bifreiðin skuli tryggð og með hvaða tryggingum. Samningurinn er undirritaður fyrir hönd aðila að honum.

Í almennum skilmálum samningsins kemur fram í 1. grein að eignarrétturinn að hinu leigða helst hjá leigusala á meðan samningurinn gildir. Þá segir að samningurinn sé óuppsegjanlegur af hálfu leigutaka og að honum ljúki án uppsagnar í lok leigutíma. Samkvæmt 2. gr. taka leigugreiðslur sem eru gengistryggðar breytingum á útgáfudegi hvers leigureiknings til hækkunar eða lækkunar samkvæmt sölugengi erlendra gjaldmiðla gagnvart íslenskri krónu. Jafnframt taka leigugreiðslurnar breytingum miðað við vexti erlendu gjaldmiðlanna á millibankamarkaði í London (LIBOR). Leigufjárhæðin skal hins vegar alltaf innheimt í íslenskum krónum. Í greininni kemur einnig fram að leigutaki skuli greiða innheimtupóknun samkvæmt gjaldskrá B og öll skatta og gjöld sem kunna að verða hækkuð eða lögð á leigugjaldið, leigusamninginn eða bifreiðina, þ.m.t. bifreiðagjöld og þungaskatt. Þá skuli leigutaki greiða virðisaukaskatt af leigugreiðslum. Einnig er kveðið á um það að leigutaka beri að greiða allar sektir sem á bifreiðina kunna að

verða lagðar, s.s. lögreglusektir, aukastöðugjöld o.fl. sem rekja má til notkunar bifreiðarinnar. Þá bar leigutaka að greiða allan kostnað vegna skráningar og eigendaskipta.

Samkvæmt 12. grein ber leigutaki ábyrgð á öllu tjóni á bifreiðinni og hefur slíkt engin áhrif á skyldu hans til að greiða leigu. Í 18. grein eru ákvæði um uppgjör ef samningnum er rift eða honum slitið með öðrum hætti. Ber leigutaka þá að standa skil á greiðslum sem fallnar voru í gjalddaga, einnig ber leigutaka að standa skil á leigugreiðslu „margfaldaðri með þeim fjölda sem eftir standa umreiknað til núvirðis á riftunardegi miðað við 3% ársvexti“ auk kostnaðar leigusala og dráttarvaxta.

Í 19. grein er fjallað um lok samningstíma, en þar segir að við lok samningstíma skuli leigutaki tafarlaust og án alls kostnaðar fyrir leigusala skila bifreiðinni til seljanda á þann stað sem seljandi tiltekur.

Af framansögðu má sjá að ákvæði samningsins eru að mörgu leyti mótsagnakennd og óskýr. Þannig eru aðilar að samningnum leigutaki, leigusali og seljandi, þó samningurinn sé um leigu en ekki kaup samkvæmt fyrirsögn hans. Þá er ekkert fjallað um leigusala réttindi hans eða skyldur í sérstökum samningsskilmálum.

Í sérstökum skilmálum er einnig talað um útgreiðsludag í 3. lið, en almennt er ekki um að ræða útborgun í leigusamningum. Þannig samræmast sérstakir samningsskilmálar því ekki að öllu leyti að um leigusamning sé að ræða. Í almennum skilmálum er einnig að finna nokkra þætti sem samræmast ekki því sem almennt er talið eiga við um leigusamninga. Í 2. gr. er kveðið á um að leigugreiðslur taki breytingum miðað við vexti þeirra erlendu gjaldmiðla, sem miðað var við í samningnum, á millibankamarkaði í London (LIBOR). Því virðast greiðslur samkvæmt samningnum hafa borið vexti, en slíkt samrýmist ekki eðli leigusamninga. Ákvæði 12. greinar almennu skilmálanna er ekki í samræmi við það sem venjulega gerist við leigusamninga, en þar er kveðið á um að leigutaki beri ábyrgð á öllu tjóni á bifreiðinni og átti slíkt tjón ekki að hafa nein áhrif á skyldu hans til að greiða leigu. Því var ekkert samhengi á milli greiðslna sóknaraðila og afnota hans af bílnum. Þá má sjá í 18. grein að þótt samningnum yrði rift eða honum slitið með öðrum hætti féll greiðsluskylda leigutaka ekki niður, heldur átti leigutaki að greiða leigugreiðslur „margfaldaðri með þeim fjölda sem eftir standa umreiknað til núvirðis á riftunardegi miðað við 3% ársvexti“. Það að lántaka sé gert að greiða allar greiðslur samkvæmt samningnum án þess að hann hafi afnot af leigumun eru ekki í samræmi við það sem venjulega gildir í leigusamningum. Einnig er það ekki í samræmi við það sem venjulega gerist um leigusamninga að varnaraðili kom ekki að kaupunum á bílnum að öðru leyti en því að hann er skráður eigandi. Hafði sóknaraðili einn frumkvæði að kaupum á bílnum.

Það atriði sem bendir til að um leigusamning sé að ræða er það að ekki var gert ráð fyrir því í samningnum að leigutaki eignaðist bílinn í lok samningstímans eða ætti kauprétt að honum.

Þegar öll framangreind atriði eru metin heildstætt verður að telja að þrátt fyrir að umræddur samningur beri mörg einkenni lánasamnings verði ekki litið framhjá því að ekki var gert ráð fyrir að leigutaki eignaðist bílinn í lok samningstímans eða hefði rétt á að kaupa bílinn. Liggur fyrir að sóknaraðili skilaði bílnum í lok samningstímans. Því verður að telja að um leigusamning hafi verið að ræða og því eigi ákvæði laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu ekki við um samninginn. Verður því að hafna kröfum sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila M er hafnað.

Reykjavík, 16. desember 2011.

Áslaug Árnadóttir

Jón Magnússon

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason